

I. VÁLOGATÁS

A MAGYARORSZÁGI ROMÁKAT ÉRINTŐ 2002-ES ESEMÉNYEKBŐL ¹

Január

Tizennégy cigány szervezet csatlakozott ahhoz a megállapodáshoz, amelyet a 2002-es országgyűlési választásokon való együttműködésről kötött tavaly december 21-én a Fidesz, az MDF és a Lungo Drom Országos Cigány Érdekvédelmi és Polgári Szövetség. Köztük van a Phralipe Országos Független Szervezet, továbbá a miskolci, a Békés, a Somogy, a Szabolcs és a Győr-Moson-Sopron megyei független érdekvédelmi cigányszervezetek, valamint a Cigány Érdekvédelmi Szövetség. Farkas Flórián, a Lungo Drom elnöke megítélése szerint a Fidesszel és az MDF-fel kötött megállapodás lehetővé teszi, hogy több cigány politikus is bekerülhessen a parlamentbe, hiszen a két párt országos választási listáján az első 15 hely valamelyikére egy, a 16–25. hely és a 26–35. hely valamelyikére egy-egy, valamint hét területi listán is egy-egy jelöltet a Lungo Drom állíthat.

Az MSZP nem tervezi, hogy a Fidesz–Lungo Drom megállapodáshoz hasonló egyezséget kötne valamely roma szervezettel, de több cigány jelöltet, köztük például a korábban szabad demokrata képviselőként politizáló Horváth Aladárt indítja országos listáján. A lehetséges jelöltek között van Oláh Tibor, az MSZP cigány tagozatának elnöke, Orsós Éva, a kisebbségi hivatal korábbi vezetője és Teleki László, az Országos Cigány Önkormányzat alelnöke is. Így Teleki lehet az egyedüli roma politikus, aki a Lungo Drom koalíciója által létrehozott Országos Cigány Önkormányzat tagjai közül nem a Fidesz, hanem az MSZP listáján szerepel majd a parlamenti választáson.

A hétesi cigányok életét, helyzetét dolgozza fel PhD-dolgozatban egy párizsi szociológus, Véronique Klauber. A tudományos munka egyik célja az, hogy bemutassa, elhitesse: ezeket az embereket gyakran ok nélkül bélyegzik meg.

Kozák Jánost a pápai roma önkormányzat elnökét és az Országos Cigány Önkormányzat képviselőjét, kisebbségi politikust a közelmúltban társtettesként elkövetett, jelentős kárt okozó csalás és közokirat-hamisítás büntette miatt egy év négy hónap letöltendő börtönbüntetésre ítélte jogerős döntésében a Veszprém Megyei Bíróság, továbbá két évre eltiltotta a közügyek gyakorlásától. A bíróság megalapozottnak találta azt a vádat, hogy Kozák János jogosulatlanul hozzájutott az egyik rokona nevére felvett 2,2 millió Ft-os szociálpolitikai támogatáshoz, amelyet pápai háza tetőterének kialakítására költött. A büntetlen előéletű férfi ártatlannak vallja magát, és felülvizsgálati kérelmet nyújt be a döntés ellen.

¹ A válogatás a *Népszabadság* internetes archívuma alapján készült.

Orbán Viktor miniszterelnök csaknem egy éve számolt be arról, hogy az Országos Cigány Önkormányzat (OCÖ) felügyelete alatt 300 millió Ft-os roma lakásépítési program indul, de ennek keretében eddig egyetlen házat sem adtak át – tudatta a Roma Sajtóközpont. Teleki László, az OCÖ alelnöke elmondta, hogy a pénz még nem érkezett meg a roma tésztület számlájára. A Gazdasági Minisztérium és az OCÖ tavaly májusban kötött megállapodása alapján 20 millió Ft az épületek karbantartására, 80 millió egy vályogtéglagyártó gépsor felállítására, 70 millió pedig az építkezésekkel kapcsolatos szervezési munkák ellátására jutott volna, a fennmaradó 130 millió Ft a szociálpolitikai támogatáshoz szükséges önrészt biztosította volna kétszáz többgyermekes család számára. A Roma Sajtóközpont tudósítása szerint a kivitelezésért felelős Szociális Építő Kht. működésképtelenség miatt megszűnt, tavaly év végén ezért a gazdasági tárcának és az OCÖ-nek szerződést kellett módosítania.

Az igazságügyi államtitkár részletesen ismertette a cigányság érdekében hozott intézkedéseket. Hangsúlyozta, hogy a kormányzat a szakmai kritikákat elfogadja, de azokat a véleményeket már nem, amelyek teljes mértékig tagadják az eredményeket. Az előző törvényhozási ciklushoz képest többszörösére nőtt a cigányügyi programokra szánt összeg. Az iskolai ösztöndíjakkal köszönhetően „jól tanulási láz” tapasztalható a roma tanulók körében. A néhány ezer forintos havi juttatás sok roma családnak komoly bevételi forrást jelent, a cigány diákok gyakran családfenntartói szerepet is betöltenek. Hende olyan esetekről is hallott, hogy a roma szülők megszidják vagy megverik az átlag alatt teljesítő gyermekeiket, hiszen a rosszul tanulók elesnek az ösztöndíjtól.

Dominique Rosenberg professzor, az Európa Tanács francia szakértője a Strasbourgban menedéket kapott zámolyi romák kapcsán megjegyezte: „egy nagyon körülményes jogi döntést használtak fel arra, hogy az Európai Unióhoz csatlakozni kívánó minden országnak küldjenek politikai figyelmeztető üzenetet”. A professzor, aki korábban erőteljesen bírálta a magyar kormányzat cigánypolitikáját, úgy fogalmazott, hogy a kritikák gyakran túlzóak és indokolatlanok.

A cigányok számára létrehozott állami jogvédő hálózat munkatársait megközelítőleg kétszáz ügyben keresték fel roma sértettek az elmúlt három hónapban. Az igazságügyi tárca megbízásából készült kimutatás szerint a legtöbb panasz a lakhatással kapcsolatos, de sok beadvány érkezik a büntetőjogban, a szociális ellátásban és a foglalkoztatásban tapasztalt hátrányos megkülönböztetés miatt is. A hálózat alkalmazásában lévő ügyvédek eddig huszonkét esetben vállalták roma sértettek peres képviselését.

Február

A rendőrök és a pincérek után némi késéssel a magyarországi cigányok is megrendezték első országos szépségversenyüket a hét végén Budapesten. Huszonhat lány közül válasz-

tott a tizennégy tagú zsűri, melyben az indiai nagykövet asszony, a MÁV vezérigazgató-helyettese, egy Pest megyei rendőrtiszt, valamint Csámpa Dezső vendéglős is szavazott.

Az áttörés évének nevezte 2001-et Orbán Viktor a Pesti Vigadóban tartott országértelkő beszédében. Külön kiemelte, hogy 2001-ben az ösztöndíjas cigány diákok száma tizenháromszorosára emelkedett, mert mint mondta, a roma lakosság felemelkedésének útja a munkán és a tanuláson keresztül vezet.

Választási győzelme esetén új munkahelyeket, az eddiginél nagyobb lakhatási támogatást ígér az MSZP a roma lakosságnak, és egyebek mellett azt, hogy büntethetővé teszi a gyűlöletkeltést. Medgyessy Péter miniszterelnök-jelölt bejelentette, hogy hat roma jelölt kap helyet az MSZP országos listáján. Az MSZP – ha hatalomra kerül – szándékai szerint nagyobb számban vonja be a kormányzati munkába a romákat, javít a kisebbségi önkormányzatok működési feltételein. Az MSZP büntethetővé kívánja tenni a közösség elleni izgatást és a gyűlöletkeltést, megalkotná a minden magyar állampolgár számára egyenlő bánásmódot biztosító és a hátrányos megkülönböztetést tiltó jogszabályokat.

Országos összefogást szervez több somogyi roma önkormányzat vezetője márciusban Nagyatádon – mondta Ignácz Imréné, a roma származásúak által egyik leglakottabb országreszbéli város és környékének kisebbségi önkormányzati vezetője. Mint elmondta: eddig hiába fordultak kéréseikkel Farkas Flóriánhoz, az Országos Cigány Önkormányzat elnökéhez, választ nem kaptak. Ezért keresik más formáját az érdekérvényesítésnek. Ignácz Imréné szerint a cigány kisebbségi önkormányzatoknak sem az anyagi, sem a működési feltételei nem adóttak. Tarthatatlannak nevezte, hogy a roma önkormányzati vezetők évek óta fizetség nélkül végzik a munkájukat. Sérelmesnek tartja, hogy nem sikerült változtatni azon a gyakorlaton, miszerint a kis önkormányzatok nem létszámarányosan, hanem egyenlően részesülnek az állami támogatásban. Tavaly Nagyatád és környéke hiába próbált meg támogatást szerezni kulturális programokra, hagyományörzésre vagy foglalkoztatásra, csaknem húsz beadványukat elutasították.

Feszült helyzet alakult ki a Heves megyei Halmajugrán, miután a munkaügyi bíróság a napokban visszahelyezte állásába a helyi általános iskola korábban elbocsátott igazgatónőjét. Az igazgatónőt tavaly azért menesztette a település képviselő-testülete, mert a helyi cigány kisebbségi önkormányzat rasszizmussal vádolta. Az iskolát azóta megbízott igazgató vezeti. Az 1200 lelkes település általános iskolájában a diákok nyolcvan százaléka roma származású. Az igazgatónő tavalyi elbocsátása megosztotta a helyieket: a szülők egy része mellette állt a vitában, többségük azonban helyeselte az önkormányzat döntését. A munkaügyi bíróság döntése után sokan azt mondják: ha az igazgatónő újra elfoglalja posztját, tüntetést szerveznek ellene, és nem engedik iskolába gyerekeiket.

Roma tehetséggondozó kollégium nyílik szeptemberben Ózdon PHARE-támogatással. A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei önkormányzat intézménye a cigány származású középiskolások felsőfokú tanulmányait hivatott megalapozni. Az előzetes számítások szerint hetven-hetvenöt középiskolai diák adja majd be jelentkezését a jelenleg nem megfelelően kihasznált Ady Endre Kollégiumban kialakítandó diákothonba. A fenntartó és a külön képzésben részesülő pedagógusok legfőbb célja a diákok felsőfokú továbbtanulásra felkészítése.

Munka- és továbbtanulási lehetőséget ígér minden romának a Fidesz és a Lungo Drom – hangzott el, miután Orbán Viktor miniszterelnök tárgyalt a vezető kormánypárt és a cigányszervezet elnökével. A tanácskozást követően Pokorni Zoltán elmondta: a Fidesz programjában vállalja, hogy a következő ciklusban minden tanulni akaró cigány fiatal részt vehet a felsőoktatásban, ennek nem lesz akadálya, korlátja az ösztöndíjak száma. Szükség van arra is, hogy már az általános iskola felső tagozatára kidolgozzanak egy, a roma gyermekeket segítő, korrepetáló, tehetséggondozó rendszert. Ennek alapját az Arany János tehetséggondozó program már megteremtette. Pokorni szerint a másik fontos cél, hogy minden dolgozni akaró ember munkához jusson. Az államnak pedig tudatos ipar telepítéssel az elmaradottabb térségekben is munkahelyeket kell teremtenie. A Családügyi Minisztérium mellett létrehozzák a Roma Integrációs Hivatalt, amelynek a Miniszterelnöki Hivatalon belül is lesz referatúrája. Az integrációs hivatal munkáját pedig a kormányfő és a Lungo Drom elnöke félévente értékeli majd a kormányülésen.

Március

Farkas Flórián felvetette: a munkahelyteremtés egészüljön ki a kistérségek fejlesztésével, a szegénynegyedek, putrik felszámolásával. A cigányszervezet elnöke szerint a romáknak nemcsak időszakos közmunkára, hanem tartós munkahelyekre van szükségük. Képzéssel, átképzéssel kell visszasegíteni a romákat a munkaerőpiacra.

A MIÉP-pel szövetséges viszonyt ápoló Fidesz helyett az MSZP „mellé állást” kéri a romáktól a Magyarországi Roma Parlament elnöke, mivel szerinte a szocialisták készek a cigányság valós problémáihoz igazítani romapolitikájukat. Osztóján Béla, az Országos Cigány Önkormányzat alelnöke viszont úgy vélekedett: a kormánypártok vezetői egyértelművé tették, hogy nem kívánnak együttműködni Csurka István pártjával.

Fennáll a veszélye, hogy a Lungo Dromra leadott szavazatokkal a romák egy MIÉP-támogatottságú kormányt kaphatnak a nyakukba – olvasható abban a nyílt levélben, amelyet több mint negyven cigány értelmiségi írt alá. Az értelmiségi levél felhívja a romákat, hogy „szavazzatok a számotokra legrokonszenvesebb demokratikus pártra! De ne szavazzon senki a szélsőséges MIÉP-re és azokra a pártokra és szervezetekre sem, amelyek nem

zárják ki a MIÉP-pel való politikai együttműködés lehetőségét! Szólítsuk fel együtt a Lungo Drom vezetőit, valljanak színt: a rájuk adott szavazataitokkal nem egy cigányellenes politikai erőt fognak hatalomra juttatni.”

A magyar kormány általánosságban tiszteletben tartotta polgárainak emberi jogait, de néhány területen súlyos problémák vannak – állapítja meg az amerikai külügyminisztérium az emberi jogok világméretű helyzetéről készült idei jelentésének Magyarországot tárgyaló fejezetében. Továbbra is létezik Magyarországon antiszemita és rasszista diszkrimináció. Az elmúlt év során számos – különösen a romák sérelmére elkövetett – rasszista motivációjú támadást jelentettek. A romák társadalmi diszkriminációja súlyos probléma maradt.

Az egészségügyi tárca országos reprezentatív vizsgálatba kezdett, egyebek mellett a cigány lakosság egészségi állapotát, a romák és az egészségügyi szolgáltatást nyújtó intézmények kapcsolatát tárják fel. A kutatás hatvan települést és ezerkétszáz családot érint, az elsődleges eredmények feldolgozása még tart. Az ÁNTSZ kimutatása arról tanúskodik, hogy Magyarországon megközelítőleg félezer – egész pontosan 483 – olyan telep létezik, amely közegészségügyi szempontból veszélyt jelent a lakosságra. Becslések szerint a százezret is elérheti a telepeken vagy telepszerű lakókörnyezetben élő romák száma. Az Egészségügyi Minisztérium korábbi kutatásokra hivatkozva közli, hogy – kulturális, szociális és életmódbeli okokból – a romák egészségi helyzete rosszabb, mint a nem cigány lakosságé. A cigányság várható életesélyei nagyon rosszak: átlagosan 10-15 évvel élnek kevesebbet. A sajtó számára készített háttéranyagában a tárca a „fertőzések és járványok által veszélyeztetett népcsoportnak” nevezi a cigányságot. A roma lakosság nagy része egészségtelenül táplálkozik – olcsó, zsírban és szénhidrátban gazdag ételeket fogyaszt –, alultáplált vagy éheznek. A romák körében a leggyakrabban előforduló betegségek a tüdő-tágulás és az idült hörögőhurutok, igen elterjedtek a szenvedélybetegségek. A helyzetet tovább rontja, hogy az egészségügyi ellátásban hátrányos megkülönböztetés tapasztalható a cigánysággal szemben.

A Galilei Alapítvány támogatásával roma munkanélküliek szociális és képzési ügyműködő tanfolyama zajlott a Pécsi Regionális Munkaerő-fejlesztő és -képző Központban. Megrendezéséhez az EU PHARE-forrású pénzei, a munkaügyi központok, a Soros Alapítvány, az Egyesült Királyság Know How Fund szervezete, az Országos Cigány Önkormányzat, a Gandhi Közalapítvány, valamint a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal nyújtott támogatást. A kísérleti program tizenöt résztvevője közül tízen érettségit tettek, négyen szakmunkás-bizonyítványt szereztek, egy hallgató pedig a tíz osztályt végezte el. A munkaügyi központok vállalták, hogy segítenek a végzetek elhelyezkedésében, de lesznek közöttük olyanok is, akik a Pécsi Tudományegyetem romológia szakára felvételiznek.

Április

A magyar kormánynek hatékonyabb lépéseket kell tennie egy átfogó emberi jogi kultúra elterjesztése és a nők elleni erőszak visszaszorítása érdekében – állapította meg az ENSZ emberi jogi bizottsága. A testület több ponton is elmarasztalta Magyarországot. A Magyar Helsinki Bizottság tájékoztatása alapján a testület úgy véli, Magyarország jelentős haladást tett a demokratikus intézmények erősítése terén, és üdvözli a kisebbségi önkormányzati rendszer kiépítését. Kifogásolja viszont, hogy nem létezik átfogó diszkriminációellenes szabályozás, és felkéri a kormányt, hogy tegyen lépéseket annak megalkotására. Aggodalomra ad okot a roma kisebbség helyzete, amely – a kormányzati intézkedések ellenére – a nemzetközi egyezségokmány által szabályozott valamennyi területen hátrányosnak mondható. Különösen nyugtalanító a romák diszkriminációja a munkaügyben, a lakhatás, az oktatás, a szociális ellátás és a közéletben való részvétel terén. A bizottság egyebek mellett a fogva tartott romák bántalmazásáról szóló jelentésekre és az elkülönített cigány iskolák létrehozására hívja fel a figyelmet. A kormány számára megfogalmazott javaslat értelmében a további jogalkotási lépéseken túl ajánlatos volna a hatósági személyek – különösen a rendőrök – képzése, valamint egy olyan kampány megindítása, amely a romákkal kapcsolatos attitűdök megváltoztatására hivatott.

A választások első fordulójában a cigányok túlnyomó része listán az MSZP-t támogatta, az egyéni körzetekben már inkább megoszlottak a szavazatok a koalíciós és az ellenzéki pártok jelöltjei között – nyilatkozta tizenkét megyéből érkezett jelzésekre és saját tapasztalataira hivatkozva Teleki László, az Országos Cigány Önkormányzat alelnöke, a szocialisták parlamenti képviselőjelöltje. A roma politikus úgy véli, az előzetes becsléseknél jóval több – becsülhetően 200 ezer – cigány választópolgár adta le voksát. Mint mondta, a cigány lakosság legfontosabb szándéka az volt, hogy megakadályozza a szélsőjobboldali MIÉP kormányra kerülését. Teleki reméli, a romák a második fordulóban is hasonló létszámban mennek el szavazni.

Az új Országgyűlésben négy cigány politikus szerzett mandátumot. A Fidesz színeiben korábban soha nem jutott be roma jelölt a törvényhozásba, most egyszerre három is. Az MSZP frakcióját egy cigány képviselő erősíti. Korábban tehát a Fidesz és az MDF sem igyekezett gondoskodni arról, hogy cigány személyiségek is részt vehessenek a parlament munkájában. Tavaly decemberben azonban a Fidesz–MDF szövetség megállapodást kötött a legnagyobb létszámú cigány szervezettel, a Lungo Drommal. A kormánypártok egyebek mellett vállalták, hogy tíz roma jelöltnek helyet biztosítanak az országos és a területi listákon. Ennek eredményeként hárman jutottak be a parlamentbe: Farkas Flórián, a Lungo Drom és az Országos Cigány Önkormányzat vezetője, Varga József, a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány vezetője, valamint Lukács Mihály, a Lungo Drom választmányának elnöke. Az MSZP országos listájára hat roma jelölt került, de közülük csak Teleki

László, az Országos Cigány Önkormányzat alelnöke, a Cigány Szervezetek Országos Szövetségének vezetője szerepelt esélyes helyen. Teljesült a papírforma: a választások második fordulója után bizonyossá vált, hogy a szocialista párt frakciójában Teleki László lesz az egyedüli cigány politikus. A most következő parlamenti ciklus várhatóan jelentős változásokat hoz a cigánypolitikában, hiszen eddig még nem fordult elő, hogy egyszerre négy roma képviselő legyen a törvényhozásban.

A legtöbb cigány hallgató pedagógusképzésben vesz részt, ezen belül is első helyen állnak a tanárképző főiskolák. Az egyetemi szintű bölcsészettudományi szakok, valamint az óvó- és tanítóképző szakok csaknem azonos számú hallgatóval a második helyen állnak. A közhiedelemmel ellentétben viszonylag magas a műszaki területen is a roma tanulók aránya: ezt a képzést inkább a fiúk – a nappali tagozatos roma fiúk negyede – választják. A műszaki tudományokat a művészeti képzés követi: ez az esetek csaknem mindegyikében a zeneművészetet jelenti. A lányok ebben a képzésben is csak igen kis számban képviseltetik magukat. Nagyon kevés roma vesz részt felsőfokú katonai és rendőri képzésben.

Május

A Soros Alapítvány három évvel ezelőtt roma egészségügyi programot indított. A tapasztalatokat több tanácskozáson, a közelmúltban pedig egy tanulmánykötetben összegezték. Csoboth Csilla, Gyukits György, Purebl György és Ürmös Andor a fiatal roma nők egészségi állapotát vizsgálta. A 20–24 éves roma nők mind az iskolai végzettség, mind a munkavállalás szempontjából kedvezőtlenebb helyzetben vannak, mint az azonos korcsoportba tartozó nem roma nők. A nagyarányú szegénység miatt jelentős részük az alapvető fogyasztási cikkeket sem képes megvásárolni. Az egészségügyi ellátás igénybevételét vizsgálva viszont a kutatók azt tapasztalták, hogy e tekintetben nincs nagyságrendbeli különbség a két csoport között: a szociális szempontból hátrányos helyzetű fiatal roma nők nem szorulnak ki az egészségügyi ellátás területéről. Lehetséges – olvasható a tanulmányban –, hogy ez a házi orvosok úgynevezett fejkvótás finanszírozásának köszönhető. Az orvosok ugyanis érdekeltek abban, hogy minél többen adják le náluk az egészségbiztosítási kártyájukat. Érdekes eredménye a kutatásnak, hogy a roma nők körében a kórházi ellátás igénybevétele nagyobb, míg a szakellátásé kisebb arányú. A jelenség hátterében az állhat, hogy a romák később, a betegség előrehaladottabb állapotában kerülnek a szakellátó rendszerbe, olyan stádiumban, amikor már kórházi ellátásra szorulnak. A fiatal cigány nők sokkal inkább szenvednek depresszióban, mint nem cigány kortársaik. Csaknem tizedük súlyosan depressziós, míg a nem roma nők esetében ez az arány alig haladja meg a két százalékot. A depresszió – amely elsősorban a szociális helyzettel, annak megélésével hozható összefüggésbe – közvetlenül szerepet játszhat a legkülönbözőbb súlyos szomatikus megbetegedések kialakulásában, és kapcsolatba hozható önkárosító magatartásformák kialakulásával

is. A roma és a nem roma nőknek egyaránt mintegy 26%-a foglalkozott már az öngyilkosság gondolatával, de arra a kérdésre, hogy volt-e már öngyilkossági kísérlete, a cigányoknak 12%-a, míg a nem cigányoknak „csak” kevesebb mint 6%-a válaszolt igennel. Jelentős különbség mutatkozik a megelőzés, azaz a különböző szűrővizsgálatokon való részvétel esetében is. A roma nők kivétel nélkül az összes szűrővizsgálat tekintetében kedvezőtlenebb helyzetben vannak. A legnagyobb gondot a tüdőszűrés elmaradása okozhatja, hiszen köztudott – hangsúlyozzák a kutatók –, hogy a tbc elsősorban a rossz szociális körülmények között élő népeiséget veszélyezteti.

Lemondásra szólította fel az Országos Cigány Önkormányzat (OCÖ) pártlistákon parlamentbe jutott vezetőit a testület elnökségéhez írott nyílt levelében Pálfi Miklós, az OCÖ elnökhelyettese, a szolnoki cigány kisebbségi önkormányzat elnöke. Emlékeztetett arra, hogy még hatályban van az 1998 első negyedévében hozott elnökségi határozat, amely megtiltotta, hogy az OCÖ képviselői pártszínekben induljanak országgyűlési képviselői mandátumért. Mint írja, ebből adódóan és annak a felismerésnek a tudatában, hogy az Országos Cigány Önkormányzat, mint közjogi testület, nem lehet pártpolitikai érdekek kiszolgálója, elkerülhetetlenek a személyi és szerkezeti változások. Pálfi Miklós szerint első lépésként arra van szükség, hogy mindazon tisztségviselőknek, akik különböző pártok színeiben jutottak országgyűlési mandátumhoz, erkölcsi és politikai kötelezettségük, hogy tisztségükről lemondjanak.

A Miniszterelnöki Hivatalban várhatóan Teleki László lesz a cigányügyekkel foglalkozó politikai államtitkár. Teleki László – az Országos Cigány Önkormányzat alelnöke, a Cigány Szervezetek Országos Szövetségének vezetője – az egyetlen roma politikus, aki szocialista jelöltként szerzett mandátumot az országgyűlési választásokon. Több forrásból is megerősítették azt az információt, hogy Medgyessy Péter miniszterelnök vezetésével valószínűleg cigányügyi kabinet alakul. Bár hivatalos döntés még nincs, a jelek szerint Teleki látná el a titkári teendőket.

Június

Farkas Flórián maradt az Országos Cigány Önkormányzat (OCÖ) elnöke: a szervezet pénteki, Nyíregyházán tartott közgyűlésén a testület jelen lévő tagjainak többsége leszavazta a személyi kérdéseket felvető indítványt. Farkas Flórián ellenzői azért tartották szükségesnek az elnök lemondását, mert az OCÖ négy évvel korábbi elnökségi határozata szerint a tagok nem indulhatnak pártszínekben a parlamenti választásokon. Ez jelenleg a szervezet három tagját érinti: a Fidesz színeiben mandátumhoz jutott elnököt és Lukács Mihály elnökhelyettest, valamint a szocialista képviselővé választott Teleki László leendő cigányügyi államtitkárt. A Roma Sajtóközpont híradása szerint az országos testületben jelenleg alelnöki tisztséget betöltő Teleki úgy véli: az OCÖ-ben nem a jobb- és a baloldali párto-

kat támogatók szembenállása figyelhető meg, hanem egy, a demokratikus működést támogató és egy ezzel szemben lévő csoport létrejötte.

A miniszterelnök a törvény-előkészítésben és a parlament második kamaráját helyettesítő majdani Nemzeti Tanácsban is számít a kisebbségek részvételére. Medgyessy Péter egyebek mellett azt ígéri, hogy a kisebbségek új intézményekkel gyarapodnak.

„Akár a kétszeresére is emelkedhet az őszi választások után a kisebbségi önkormányzatok száma” – vélekedik Heizer Antal, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal kinevezésre váró új elnöke. Az öröndetes növekedés mellett a visszaéléseket is meg kell akadályozni. Szerinte olyan törvényre van szükség, amely csökkenti az esélyét annak, hogy nem kisebbséghez tartozó jelöltek is induljanak a kisebbségi választásokon.

A Jászládányi Cigány Önkormányzat elnöke a kisebbségi ombudsmanhoz és a megyei közigazgatási hivatalhoz fordult az ellen tiltakozva, hogy szerinte a helyi önkormányzat egyoldalúan módosította az általános iskola pedagógiai programját. Kállai László, a kisebbségi önkormányzat elnöke elmondta: a helyi képviselő-testület minapi döntésével törölte a tantervből a cigány felzárkóztatási programot, így az önkormányzat a továbbiakban már nem kap állami plusztámogatást a roma gyerekek oktatására. Szerinte így a település iskolája több millió forintos bevételtől esik el.

„Mindegyik kormány hozott sikeres intézkedéseket. Ami hiányzott, az a módszeresség” – értékelte az elmúlt tizenkét év romapolitikáját Teleki László szocialista képviselő, a Miniszterelnöki Hivatal cigányügyi államtitkára. Szerinte az új kormánynak, még mielőtt bármilyen komoly lépésre szánná el magát, pontosan fel kell térképeznie a romák helyzetét. Megerősítette, hogy önként megválna az Országos Cigány Önkormányzat alelnöki tisztségétől, mert azt összeférhetetlennek tartja az államtitkári poszttal.

Július

Százezer forint közérdekű bírsággal sújtotta a Legfelsőbb Bíróság egy patvarci italmérés tulajdonosát, mert nem szolgálta ki a faluban élő romákat. A pert kezdeményező Nemzeti Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda vezetője szerint precedensértékű döntés született. Magyarországon a patvarci kocsmárosnő az első, akit a helyi roma közösség hátrányos megkülönböztetése miatt jogerősen elítéltek. A településen élő romák szerint a három éven át tartó bírósági eljárásnak annyi eredménye volt, hogy ma már bemehetnek a sörözőbe, de érzésük szerint ott nem szívesen szolgálják ki őket.

Medgyessy Péter kormányfő lesz az elnöke a szeptember elején megalakuló roma koordinációs tanácsnak. A roma koordinációs tanács a kormányzat cigányügyi stratégiájának

előkészítésében és végrehajtásában, a minisztériumok tevékenységének összehangolásában kap feladatot. A 21 fős testület összetételéről a kormány még nem határozott, de biztosra vehető, hogy a tanácsban nem cigány szakértők is helyet kapnak: az államtitkár számít például Csongor Annának, az Autonómia Alapítvány igazgatójának a közreműködésére. Az üléseken Horváth Aladár, a Roma Polgárjogi Alapítvány vezetője, a kormányfő cigányügyi tanácsadója is részt vesz. A roma politikusok közül várhatóan a tanács tagja lesz Farkas Flórián, az Országos Cigány Önkormányzat és a Lungo Drom elnöke, a Fidesz országgyűlési képviselője is. Zsigó Jenő, a Roma Parlament vezetője egy közelmúltban tartott rádióvitában élesen fogalmazott: tragikus hibának nevezte, hogy a szocialista párt Teleki Lászlót, az Országos Cigány Önkormányzat (nemrégiben leköszönt) alelnökét jelölte parlamenti képviselőnek, majd államtitkárnak. Zsigó úgy vélte, hogy – az általa kőkorszaki gondolkodásúnak és káponak minősített – Teleki nyolc éve elnyomja a magyarországi cigányságot. Az államtitkár a bírálatok ellenére szívesen venné, ha a Roma Parlament elnöke is az új koordinációs tanács tagja lenne.

A kormány 400 millió Ft-tal kiegészítette a cigány fiatalokat támogató tanulmányi-ösztöndíj-támogatásra elkülönített keret összegét. Ez mintegy 35%-os emelést jelent a tavalyi keretösszeghez képest, a számítások szerint megközelítőleg 17 ezer roma fiatal számára könnyíti meg a tanulást. Az elmúlt öt évben tizenötszörösére emelkedett a roma ösztöndíjasok száma, és a következő tanévben újabb ötven százalékos növekedés várható.

„Az elmúlt ötven nap során ötven évért kaptak politikai kárpótlást a magyarországi romák” – állítja Teleki László, a Miniszterelnöki Hivatal cigányügyi államtitkára. A tervek szerint hat tárcánál miniszteri biztos foglalkozik majd a cigánypolitikával. A roma tanulók ösztöndíjaira az eddiginél lényegesen több pénz jut, és jövőre a kisebbségi önkormányzatok is nagyobb támogatásra számíthatnak.

Az idén először roma sátor is várja az érdeklődőket az augusztus eleji Sziget Fesztiválon, a program célja a cigány kultúra megismertetése – jelentették be a programszervező Rádió C, Magyarország első roma rádiója sajtótájékoztatóján. A Rádió C felbecsülhetetlen jelentőségűnek tartja a lehetőséget, hogy az évről évre növekvő népszerűségű fesztivál látogatói körében a Roma Sátor elnevezésű program segítségével felkelthetik az e kultúra iránti érdeklődést, esetleg szimpátiát, és ösztönözhetik annak elfogadását. A sátor zenei kínálatában a cigány zene széles spektruma szerepel: az oda betérők európai – francia, spanyol, olasz, osztrák, román – és magyar előadókat egyaránt hallhatnak, utóbbiak a magyar és oláh cigány, továbbá dzsessz és roma rap irányzatokat képviselik. A sátorban délutánonként politológusok, szociológusok, pszichológusok, néprajzkutatók és roma politikusok részvételével vitákat rendeznek egyebek között a roma radikalizmusról és nacionalizmusról, a roma politika útvesztőiről, a roma értelmiség útkereséseiről, valamint a roma és a többségi kultúra konfliktusairól.

Augusztus

Esélyegyenlőségi Főigazgatóságot hoztak létre a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztériumban (FMM). Kiss Péter miniszter szerdán sajtótájékoztatón mutatta be az új intézmény vezetőjét, Lévai Katalint. A főigazgatóság három titkársága a foglalkoztatási rehabilitációval, a nemek közötti esélyegyenlőséggel és a roma munkaerő-piaci programokkal foglalkozik majd.

„Egyetlen politikai erő sem építheti politikáját a gyűlölködésre, mert aki gyűlöletet szít, bukásra van ítélve” – jelentette ki tegnap este Nagykanizsán a roma holokauszt emlékére megrendezett koszorúzási ünnepségen Medgyessy Péter miniszterelnök. Magyarország egyetlen cigány holokauszt emlékműve előtt a kormányfő úgy fogalmazott: a magyar társadalomnak történelmi adóssága van a romákkal szemben. Medgyessy szerint a magyarországi romáknak nemcsak a náciizmus népirtása miatt kellett szenvedniük, de az 1945 utáni baloldali tekintélyuralmi rendszer kirekesztő magatartása is súlyos károkat okozott, hiszen évtizedekig nem ismerték el hivatalosan nemzetiségként a cigányságot. A kormányfő azt mondta, a rendszerváltás legnagyobb vesztese a cigányság, ezért az új kabinetnek a lehető legsürgősebben javítania kell a romák helyzetén. A miniszterelnök az első lépések között említette meg a romaügyekért felelős államtitkárság létrehozását, hat minisztériumnál a romaügyi biztosok kinevezését, valamint a cigányok oktatására fordított költségvetési pénzek idej, 40%-os emelkedését. A kormányfő bejelentette: rövid időn belül sor kerülhet Magyarország első cigány származású nagykövetének kinevezésére.

Kétszer lesz tanévnyitó a hét végén Jászladányban a Hősök terén lévő iskolában: szombaton az önkormányzati, vasárnap pedig az újonnan induló alapítványi intézmény tart ünnepséget. A magániskola még nem rendelkezik a működéséhez szükséges minisztériumi engedéllyel. A helyi cigány önkormányzat a tanévnyitók idején csendes demonstrációt tart, így tiltakozik a szerinte törvénytelenül létrehozott alapítványi iskola ellen – szerintük ugyanis az a cigány származású tanulók elkülönítését szolgálja. „A magániskolában tandíjat kell fizetni, ezt pedig a szegény sorban élő roma családok nem engedhetik meg maguknak” – mondta Kállai László. „A jászladányi önkormányzat általános iskolájának 650 tanulója közül augusztus végéig összesen 205 gyereket írtak ki, várhatóan tehát ezzel a létszámmal indul az alapítványi intézmény” – mondta Vincze Ferencné, az önkormányzati iskola igazgatójától. Hozzátette: a hat éve átadott új iskolaépület tantermeit kettéosztották, egyik szárnyába az alapítványi, a másikba az önkormányzati iskola tanulói járnak majd.

Cigány kisebbségi választás megtartását kezdeményezte a főváros XII. kerületében Kosztolányi Dénes, a Fidesz országgyűlési képviselője és önkormányzati frakcióvezetője, valamint több, más párthoz tartozó kerületi politikus. A helyi választási bizottság azonban

elutasította a kezdeményezést. A bizottság keddi ülésén egyhangúlag úgy döntött, hogy nem tűzi ki a cigány kisebbségi önkormányzati választást. A döntés indoklásából kiderül: a roma választás hat kezdeményezője közül Kosztolányi úgy nyilatkozott, hogy nem tartozik a cigány kisebbséghez, a többi öt személy pedig nem közölte a kisebbséghez való tartozását. Kosztolányi tájékoztatása szerint a romák iránti szolidaritásukat szerették volna kifejezni, úgy gondolták, ezzel a lépéssel demonstratív módon kiállnak a cigányság mellett.

Választási szövetséget hozott létre csütörtökön a Magyarországi Cigány Szervezetek Fóruma, a Roma Parlament, a Demokratikus Roma Szervezet, a Cigány Szervezetek Országos Szövetsége, a Roma Polgárjogi Alapítvány, a Roma Diplomások Országos Szövetsége, az Integrációs Roma Szövetség, a Közéleti Roma Nők Egyesülete és az Új Roma Kerekasztal Szövetség. Együttműködési megállapodásuk szerint a koalíció elsődleges célja a „Farkas Flórián által vezetett Lungo Drom leváltása, az Országos Cigány Önkormányzat megreformálása és demokratikus felépítése”.

Szeptember

Az Oktatási Minisztérium a jogszabályban előírt feltételek hiányára hivatkozva nem adott OM azonosító számot a vitatott jászladányi alapítványi iskolának. Azonosító hiányában az iskola nem kezdheti meg működését. Az iskola létrehozását a kisebbségi ombudsman korábban a helyi cigány lakossággal szembeni diszkriminációs lépésként ítélte el.

Nem csillapodnak a kedélyek a jászladányi alapítványi iskola körül. A képviselő-testület rendkívüli ülést hívott össze, ahol a magániskolába járó gyerekek szülei mellett megjelent Kállai László, a helyi cigány önkormányzat elnöke is. Többen őt hibáztatták a magániskola bezárásáért, s felszólították: hagyja el az épületet. Mint ismeretes, a jászladányi alapítványi iskola nem kapott működési engedélyt, mert a település képviselő-testülete nem kérte ki a cigány önkormányzat egyetértését akkor, amikor a helyi általános iskola egy részét bérbe adták az alapítványi iskolának. A cigány önkormányzat vezetője szerint az utóbbi napokban már-már lincshangulat alakult ki a településen amiatt, hogy a magániskolát be kellett zárni.

Demonstráción tiltakoztak Jászladányban a helyi alapítványi iskola működésének felfüggesztése ellen azok a szülők, akik az idei iskolaévre ebbe az intézménybe írták be gyerekeiket. Bagi Zsolt helyi lakos, a szervezők egyike ismertette azt a levelet, amelyet az érintett szülők Medgyessy Péter miniszterelnöknek írtak. Mint elmondta: a levélben kifejtik, hogy az alapítványi iskola működésének felfüggesztésével véleményük szerint megszűnt a törvényesség, miután az oktatási törvény a szülőknek biztosítja azt a jogot, hogy a lehető legjobb nevelést biztosítsák gyermekeiknek. Utalt arra, hogy augusztus 22-én még 205 beiratkozott diákkal rendelkezett a iskola, volt működési engedélye, ám – mint fogal-

mazott – mindezt hirtelen, rágalmak alapján, felsőszintű döntéssel megszüntették. „A faluban senkinek sincs joga megállapítani, hogy ki magyar vagy roma származású, ha ezt az érintett önként be nem vallja” – idézte a miniszterelnöknek írt levelet Bagi Zsolt. – „Így egyik iskoláról sem mondható el, hogy megsérti a helyi kisebbség jogait, miután ilyen kimutatás nem létezik a faluban.” Tóth Ibolya, az alapítványi iskola igazgatója arról beszélt, hogy a felvételikor senkit sem kérdeztek meg származásáról, és mindenkit felvettek, aki vállalta az intézmény által meghatározott feltételeket, többek között a havi 3000 Ft-os tandíj befizetését. Reményét fejezte ki, hogy a törvénytelen működés rájuk süttött bélyegét hamarosan „letörlik”, és az iskola a falu nagy többségének akarata szerint ismét működhet.

Közel nyolcvan autóval, teherautóval, traktorral és motorbiciklivel zárták el a Jászladányból Jászkisérre vezető főút jobb oldalát azok a jászladányi szülők, akik gyerekeiket az Antal Mihály Alapítványi iskolába írárták be. A héten ez volt a második megmozdulása a szülőknek, akik azért tiltakoznak, mert az alapítványi iskola működési engedélyét augusztus végén – az indítása körüli jogsértésre hivatkozva – a Szolnok Megyei Közigazgatási Hivatal visszavonta. Mint ismeretes, a helyi cigány kisebbségi önkormányzat szerint a magániskola kirekesztő, mert az itt megállapított havi tandíjat a szegényebb sorsú – főként roma – családok nem tudják megfizetni. Hasonló álláspontra helyezkedett a szakárca és a kisebbségi ombudsman is.

Immár két hete sátorban kénytelen lakni mintegy félszáz paksi roma, mivel a városi önkormányzat életveszélyessé nyilvánította és lebontotta a házukat. A hét hajlék nélkül maradt család a közeli falvakban próbál portát vásárolni, ám valamennyi község lakossága tiltakozik a romák betelepülése ellen, ezért a kiszemelt ingatlanok gazdája sorra visszalépnek házuk eladásától. Félő, hogy a Paks határában sátorozó romák a tél beálltaig nem jutnak komfortos lakáshoz.

A Pakson hajlék nélkül maradt roma családok egyike házat vett egy közeli faluban. A paksi önkormányzat ellen négy falu lakossága akar tüntetni, mondván: a város úgy akarja megoldani a szociálisan nehezen kezelhető polgárai sorsát, hogy elköltözteti őket Paksról.

Paks környéki falvak továbbra is tiltakoznak az ellen, hogy a város az ő területükön lévő üres házakba „telepítse” a hajlék nélkül maradt bedótanyai romákat. Az egyik család Németkéren már megvett egy házat, de kétséges, hogy beköltözhet-e – a polgármester szerint ugyanis a faluban a hír hallatán lincshangulat alakult ki.

Kolompár Károly családjának Németkéren mégis sikerült megvennie egy kétszobás házat, 2,5 millió Ft-ért. A paksi polgármesteri hivatal ki is fizette a vételárat az eladónak, de a költözés elmaradt. Ennek okáról az 1800 lelkes Németkér polgármestere, Mihályi Józsefné így beszél: – A németkériek felháborodtak, amikor megtudták, hogy Paks itt is há-

zat akar venni a bedőtanyai romáknak. Ezért körbejártam a falut, és tárgyaltam tíz eladó ház gazdájával. Tájékoztattam őket a közhangulatról és azt javasoltam, hogy most inkább ne adják el portájukat. Valamennyien elfogadták a javaslatomat. Csak egy ház tulajdonosával nem tudtam találkozni. Azért nem, mert ő éppen akkor vette át a házáért járó pénzt Pakson. Csütörtökön összehívtunk egy rendkívüli képviselő-testületi ülést, és úgy döntöttünk, hogy rávesszük az eladót: lépjen vissza az üzlettől. Akár olyan áron is, hogy mi kifizetjük neki a 2,5 millió Ft-os vételárat. Igaz, szerintünk egymilliót sem ér az épület, ha pedig perbe keveredik az alku felmondása miatt, akkor még az abból származó kárát is megtérítjük. Németkéren akkor már többen jelezték, hogy segítik ebben az önkormányzatot. De a ház eladóját hiába győzködtük, nem lépett vissza. Ennek hallatán a falu lakói közül egyre többen vonultak az eladott házhoz, és azt hangoztatták, hogy nem engedik be a faluba a Bedőtanyáról ideköltöző családot. Több száz ember tiltakozott a bedőtanyai család beköltözése ellen. Azzal sem törődtek, hogy a házat akkor már a rendőrség kommandósokkal megerősítve állta körbe. A polgármester szavaiból kiderült: az eladott háznál ugyanakkor megjelent a paksi jegyző, a megyei közigazgatási hivatal vezetője, valamint Horváth Aladár, a Roma Polgárjogi Alapítvány elnöke, és ők is úgy ítélték meg, hogy a bedőtanyai családnak nem szabad ideköltöznie, mert az számukra veszélyes lenne. Értesítették a már úton lévő famíliát, hogy forduljon vissza. Ők így is cselekedtek, s ezek után a rendőrség úgy ítélte meg: már nem fenyeget semmi veszély, ezért az egyenruhások elhagyták Németkért. Este nyolc óra után azonban több száz helybéli benyomult az eladott portára, és bontani kezdték a házat. A riadóztatott rendőrség újra a helyszínre sietett, de addigra már a cserép több négyzetméteres foltokban hiányzott a tetőről, s nem volt ép ajtaja, ablaka az épületnek. A megtámadott porta átmenetileg használhatatlanná vált. Tegnap rendőrök próbálták a rombolás nyomait rögzíteni. Persze az is nyilvánvalóvá vált, hogy a porban talált lábnyomokból aligha lehet megállapítani, ki vett részt a házbontásban, s így ki követett el bűncselekményt. Arra a nyomozók nem számíthatnak, hogy a helyiek segítik tisztánlátásukat.

Rendeződni látszik a hajléktalanná vált bedőtanyai cigányok sorsa, a családok ideiglenes megoldásként Pakson kapnak szükséglakásokat. A paksi önkormányzattal azt követően sikerült megállapodni, hogy a környező településeken mind erőszakosabb módszerekkel tiltakoztak a bedőtanyaiak beköltözése ellen.

Pakson szombat délelőtt félezer, a környező községekből érkezett ember tüntetett az ellen, hogy a Duna-parti város az ő falvaikban akar házat venni a Bedőtanyán hajlék nélkül maradt roma családoknak. Paks a tiltakozások hatására más megoldást keres a bedőtanyaiak lakáshoz juttatására. Az eddig sátorban lakó bedőtanyaiak téglaeépületekbe költözhetek Pakson. A kisebbségi jogok országgyűlési biztosa vizsgálatot indított az ügyben.

Veszekedésbe torkollott Jászladányban az a rendkívüli szülői értekezlet, amelyet a szülők kezdeményezésére hívtak össze a községi művelődési házban. Az indulatok azt kö-

vetően szabadultak el, hogy Vincze Ferencné, az önkormányzati általános iskola igazgatója bejelentette: az intézményen belüli terembeosztáson ebben a tanévben nem változtatnak. Így a korábban az alapítványi iskolába beíratott gyerekeket továbbra is a cigány tanulóktól elkülönítve oktatják.

Megvásárolja a németkéri önkormányzat azt a házat, amit a falu lakói a múlt hét csütörtökén megrongáltak, így tiltakozva az ellen, hogy a paksi polgármesteri hivatal a portát megvette egy Bedőtanyán hajlék nélkül maradt roma családnak. A megrongált ingatlan megvásárlásáról döntött Németkér képviselő-testülete. A ház két és fél millió forintos árát a község letétbe helyezte egy ügyvédnél. A németkéri képviselők arról is határoztak, hogy a házat átadják a falu cigány kisebbségi önkormányzatának. A kisebbségi önkormányzat közösségi házat alakít majd ki a portán.

Kilenc büntetlen előéletű németkérít börtön fenyeget a múlt csütörtöki házrongálás miatt – állítja Freppán Miklós, a Tolna Megyei Közigazgatási Hivatal vezetője, aki szerint e fenyegetettség mértékét minimálisra csökkentheti, ha a falu mégis engedi beköltözni a házba azt a bedőtanyai roma családot, amelynek a jövedele elleni tiltakozás vezetett a házrongáláshoz. A falu lakói nemet mondtak a javaslatra.

Október

Jászladányban roma kisebbségi jelöltként indul a helyi választásokon a polgármester felesége, és más, nem roma városi vezetők. Ha a köztudottan a vitatott helyi magániskola létrejöttét pártoló jelöltek bekerülnek a cigány önkormányzatba, megadhatják a hozzájárulást az önkormányzati iskolaépület bérbeadásához. A hatályos törvény szerint indulásuk jogszerű.

Jászladányban roma kisebbségi jelöltként indul a helyi választásokon Dankó Istvánné dr. Makai Gabriella ügyvéd, a jászladányi polgármester felesége, Nagy Gellétné, a vitatott alapítványi iskola kuratóriumának elnökhelyettese, Balogh János, a polgármesteri hivatal építésügyi előadója és Tolvaj Árpád villanyszerelő, a kiszegdapárt tagja. A helyi romák szerint szereplésük a kisebbségi önkormányzati választásokon etikátlan, szégyenletes.

A lépést a Roma Sajtóközpontnak adott nyilatkozatában elítélte Teleki László, a Miniszterelnöki Hivatal romaügyi államtitkára, Horváth Aladár, a kormányfő tanácsadója és Kaltenbach Jenő kisebbségi ombudsman. Farkas Flórián, a Lungo Drom elnöke lapunkban szerdán megjelent nyilatkozatában szomorúnak nevezte, hogy a polgármester felesége roma jelöltként kíván indulni a kisebbségi választásokon. Dankó Istvánné, Nagy Gellétné, Balogh János és Tolvaj Árpád törvényesen indult el a cigány kisebbségi képviselői posztokért. Valamennyien hivatalosan is szerepelnek a többi tizenhat roma képviselőjelölt mellett a szavazólistán. A kisebbségi önkormányzat tagjairól a falu csaknem négyezer válasz-

tópolgára szavazhat majd. A törvény szerint ugyanis Magyarországon elismert tizenhárom nemzeti és etnikai kisebbség mindegyike helyi kisebbségi önkormányzatot hozhat létre az ország bármelyik településén és fővárosi kerületében. A kisebbségi önkormányzat képviselőjelöltjének az induláshoz legalább öt ajánlószelvényt kell összegyűjtenie, s vállalnia kell a kisebbség képviseletét – nem kell azonban igazolnia, hogy az adott nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozik.

Azonnali hatállyal felmondta a Farkas Flórián vezetése alatt álló Lungo Drommal érvényben lévő együttműködési megállapodást a Magyarországi Cigányok Demokratikus Szövetsége. A megállapodás három és fél éve jött létre, és az idei önkormányzati választásokig szólt volna. Az indoklás szerint a szakítást az indokolja, hogy a Lungo Drom „a mai napig is azon szorgoskodik, hogy rasszista elveket valló pártok szűk érdekszférájának megfelelően a cigányságot kiszolgáltassa”.

„Le fogjuk győzni a személyi kultuszra épített Lungo Dromot, gyökeres fordulatot hajtunk végre a romapolitikában” – ígérte Horváth Aladár, a Baloldali Roma Összefogás szóvivője a nemrégiben alakult tömörülés kampánynyitó rendezvényén. A szövetség nyitott és ellenőrizhető Országos Cigány Önkormányzatot szeretne létrehozni.

A hét végén 1308 településen és fővárosi kerületben 1870 helyi kisebbségi önkormányzati választást is tartottak, közülük 1810 volt eredményes. A törvényben elismert tizenhárom magyarországi nemzeti és etnikai kisebbség mindegyike alakíthat önkormányzatot, a testületek több mint felét cigányok hozzák létre. A romák mintegy félszáz képviselőt a települési önkormányzatokba is bejuttattak. A Belügyminisztérium adatai szerint csaknem nyolcvan olyan település akadt, ahol kisebbségi jelölt lett a polgármester. A németek 35, a horvátok 20, a szlovákok 12, a cigányok és a szlovénok négy-négy, a románok egy polgármestert adnak.

A magyar választójogi törvény szerint bárki elindulhat kisebbségi jelöltként, ha vállalja az adott kisebbség képviseletét. Így történhetett meg Jászladányban, hogy cigány képviselőjelöltként indult és nyert Dankó Istvánné Makai Gabriella, a helyi polgármester felesége, Nagy Gellértné, a nagy port kavart jászladányi magániskolát működtető alapítvány elnökhelyettese, Balogh János, a polgármesteri hivatal építésügyi előadója és Tolvaj Árpád helyi villanszerelő: egyikük sem roma származású. Az egyetlen, valóban roma kisebbségi képviselő Banyáné Suki Rita, akit a jászladányi cigányok közül most sokan árulónak tartanak.

Hivatali visszaélés gyanúja miatt feljelentést tett Németkér volt polgármestere ellen Kaltenbach Jenő, a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosa a bedőtanyai

roma család meghíusult házvásárlása kapcsán – közölte dr. Magyar Pál, Tolna megye főügyésze.

Nem ismétlik meg a választásokat Jászládányban, mivel a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság jogerős végzésével elutasította Kállai László, a jászládányi cigány kisebbségi önkormányzat korábbi elnöke választási kifogását. A kisebbségi vezető azt sérelmezte, hogy az önkormányzati választásokat megelőzően *Jászládányi Szamizdat* címmel uszító és félelemkeltésre alkalmas röplapot terjesztettek a településen, s ezzel befolyásolták a választás eredményét. Kállai szerint jórészt a röplap következménye, hogy a település lakói többségében nem roma származású képviselőket juttattak a cigány kisebbségi önkormányzatba. A kiadó, a szerző és a sokszorosító adatait nem tartalmazó röplapon egyebek mellett arra szólították föl a választókat, hogy ne szavazzanak „Kállai Lászlóra és csapatára”, s minden lehetséges fórumon támadják azokat, akik az alapítványi iskola működését hátráltatják.

„Medgyessy Péter miniszterelnök vezetésével e hét szerdán megalakul a romaügyi táncs” – jelentette be Teleki László, a Miniszterelnöki Hivatal cigányügyi államtitkára Budapesten. A kormány döntése értelmében a cigányügyi tárcaközi bizottság új elnöke Kiss Elemér, a Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter, alelnöke pedig Teleki lesz. Az államtitkár korábban hat roma miniszteri biztos kinevezését javasolta. A kormány elméletileg támogatja az ötletet, de a közelmúltban hozott határozatában nem nevezte meg azokat a tárcákat, ahol létre kell hozni a biztos posztot. (Ez eddig csak az Oktatási Minisztériumban történt meg.) Teleki László – mint azt kérdésünkre elmondta – továbbra is bízik abban, hogy legalább hat roma biztos segíti majd a minisztériumok munkáját.

November

Véres incidenssé fajult egy rendőri intézkedés mindenszentek napján a gyöngyösi Bugát Pál Kórházban. Egy idős roma asszonyhoz negyven-ötven hozzátartozó érkezett látogatóba. A családtagok a helyszínen értesültek a beteg váratlan haláláról. A tragikus hír hallatán többen elájultak, mások sírtak és jajveszékelték. Valaki kihívta a rendőrséget. Rövidesen hat egyenruhás jelent meg a kórházban. Az ezt követő eseményekről lényegesen eltér a roma családtagok és a rendőrség álláspontja. Fridrik József gyöngyösi kapitány szerint a romák támadtak a rendőrökre, akik a szabályoknak megfelelően jártak el, és „gumibottal törték meg a csoport ellenállását”. Öt családtagot előállítottak, velük szemben hivatalos személy elleni erőszak miatt eljárást indítottak. Az intézkedés során egy rendőr nyolc napon túl gyógyuló, ketten pedig enyhébb sérüléseket szenvedtek. A cigány családtagok viszont állítják, hogy a rendőrök az első pillanattól kezdve brutálisan léptek fel. Az intézkedők között volt az a B. József, akit a romák – ellentétben a gyöngyösi kapitány véleményével – egyértelműen fajgyűlölőnek tartanak. A romák szerint a rendőrök gumibottal ütötték-vágták a gyászolókat, a nőket és a gyerekeket durván lökdösték lefelé a lépcsőn a III. emeletről. Az elhunyt idős asszony egyik fiát a kórházi ajtóhoz bilincselve verték. Fe-

leségét, aki férje védelmére sietett, a hajánál fogva a földhöz csapták. A hozzátartozók elmondása szerint az egyik rendőr a fegyverét is előrántotta, és azt ordította: „Szétlőlek beneteket büdös cigányok!” Az egyik családtag szerint a kapitányságon előállított öt roma férfi közül többeket tovább vertek a rendőrök: ketten kórházi kezelésre szorulnak.

Mindössze harminc percig tartott tegnap délután a jászladányi művelődési házban a helyi cigány kisebbségi önkormányzat alakuló ülése. Az öttagú testület – amelynek négy nem roma és egy roma tagja van – vita és ellenszavazat nélkül döntött az elnök és a képviselők megválasztásáról, valamint két bizottság megalakításáról. A testület elnökévé Banyáné Suki Ritát, a kisebbségi önkormányzat egyedüli cigány származású tagját választották, helyettese pedig Nagy Gellértné, a jászladányi magániskolát létrehozó alapítvány elnökhelyettese lett. A jászladányi polgármester felesége, Dankó Istvánné dr. Makai Gabriella ügyvéd – aki a kisebbségi választásokon a legtöbb szavazatot kapta – nem vállalt vezető funkciót. Banyáné Suki Rita az alakuló ülés után elmondta: szeretnének együttműködni a település önkormányzatával, s főként az oktatás területére koncentrálnak. Hozzátette: a megalakulásával nagy vihart kavart magániskola működésével egyetértenek, de testületként az a dolguk, hogy az önkormányzati iskolai oktatás színvonalának emelését szorgalmazzák.

Minden eddiginél több roma politikus szerzett jogot arra, hogy elektorként részt vegyen az új Országos Cigány Önkormányzat megválasztásában. Számuk akár az ötezret is elérheti. A roma elektoroknak hosszas, hajnalig tartó választási procedúrára kell felkészülniük.

Az eddigi két országos cigány önkormányzati választást a Lungo Drom szövetsége nyerte, és a sikerre harmadszor is jó esélye van. Farkas Flórián, az Országos Cigány Önkormányzat és egyben a Lungo Drom elnöke tavaly decemberben a parlamenti voksoláson végül vesztes jobboldallal kötött választási megállapodást, de fölöttébb kétséges, elég erős lesz-e a roma ellenzék ahhoz, hogy ezt kihasználva átvegye a hatalmat.

Horváth Aladár lesz a Baloldali Roma Tömörülés elnökjelöltje a januárban esedékes országos cigány önkormányzati választáson – adta hírül a Lungo Drom leváltására készülő szerveződés.

Kilenc cigány szervezet néhány hónappal ezelőtt megalakította a Baloldali Roma Összefogást. Az új tömörülés az országos cigány önkormányzati választás megnyerését, a Farkas Flórián vezette Lungo Drom leváltását határozta meg egyik legfontosabb céljaként. A Lungo Drom koalíciója az eddigi két választáson mind az ötvenhárom képviselői posztot megszerezte az Országos Cigány Önkormányzatban, és erre ismét komoly esélye van. A január közepén esedékes választáson túlnyomórészt olyan küldöttek, úgynevezett elektorok vehetnek részt, akik roma jelöltként bekerültek a kisebbségi vagy a települési önkor-

mányzatokba. Márpedig a cigány szervezetek közül a Lungo Drom jelöltjei jutottak a legtöbb mandátumhoz a helyi testületekben. A Baloldali Roma Összefogást ráadásul belső viták is gyengítik, a tömörülést alkotó két legnagyobb szervezet vezetői közül többen átálltak a Lungo Dromhoz. A Baloldali Roma Összefogás ezért mindkét szóban forgó szerveződéssel, a Cigány Szervezetek Országos Szövetségével és a Magyarországi Cigány Szervezetek Fórumával is felfüggesztette az együttműködést. Az érzékeny veszteségért csak részben jelent kárpótlást, hogy a Magyarországi Cigányok Demokratikus Szövetsége – amelyről eddig nem lehetett egyértelműen tudni, melyik táborát erősíti – a baloldali romákhoz csatlakozott.

Egy jászladányi csárdában megalakult a Jászsági Roma Polgárjogi Szervezet, amely főként a térségben élő cigányok helyzetének javítását tűzte ki célul. A településen olyan roma közösségi ház létrehozását tervezik, ahol jogsegélyszolgálatot is működtetnének – jelentették be az alapítók.

„Az Oktatási Minisztérium után január elsejével várhatóan a kulturális tárcánál is roma biztos kezdi meg működését” – jelentette be Teleki László, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára azt követően, hogy a kormányváltás óta először ülésezett a cigányügyi tárcaközi bizottság.

December

„Haladéktalanul meg kell indulnia a cigányság társadalmi integrációjának” – hangsúlyozta Teleki László, a Miniszterelnöki Hivatal (MeH) roma ügyekért felelős államtitkára Szolnokon. A Kisebbségi Jogvédő Egyesület által cigány önkormányzati vezetők számára szervezett fórumon az államtitkárság féléves tevékenységéről szólva Teleki kiemelte a Romaügyi Tanács létrehozását, és hogy felemelték a cigány tanulóknak juttatható ösztöndíj-keretet is, valamint a minisztériumokban a roma referatúrák kialakítását. Az államtitkár a cigányság életminőségét javító intézkedések közé sorolta a munkaügyi minisztériumban az esélyegyenlőséget szolgáló osztály életre hívását, amelynek fő feladata a romák tartós foglalkoztatását segítő programok kidolgozása.

Teleki László elmondta: a tervek szerint februárban kerülnének a kormány asztalára a módosított elképzelések, amelyek minisztériumokra lebontva, megfelelő pénzügyi fedezettel és felelősök megnevezésével tartalmazzák a romák felzárkóztatását segítő programokat. Kiemelte: jövőre a korábbinál háromszor nagyobb összeggel, 1,1 milliárd Ft-tal gazdálkodhat a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány, de több jut a krízishelyzetek kezelésére és a cigány kultúra támogatására is.

Az Oktatási Minisztérium és az ombudsman is vizsgálódik a Fejér megyei Pátkán, ahol az iskolában a szinte kivétel nélkül értelmi fogyatékosnak nyilvánított roma gyerekeket nemcsak tanuláskor, de étkezéskor is elkülönítik, sőt az ombudsmani vizsgálatig még külön műanyag étkezészetük is volt. A község vezetői szerint a pátkaiak tisztelik egymást, és nem volt semmi gond, amíg kívülről bele nem avatkoztak a falu életébe. A romák azonban úgy érzik, csak egyvalamiben számíthatnak az önkormányzatra: hogy az megtéríti az abortusz, illetve a fogamzásgátló spirál felhelyezésének költségeit.

A kisebbségek napja alkalmából Medgyessy Péter miniszterelnök a Parlamentben átadta a Kisebbségekért Díjakat. Az eseményen Mádl Ferenc államfő és Szili Katalin házelnök is részt vett. A díjat Berényi Dénes akadémikus, az Apáczai Közalapítvány első elnöke, Husznai Gáborné Hambuch Ida, a pécsi Leöwey Klára Gimnázium német nemzetiségi tagozatának vezetője, Joka Daróczi János, a Magyar Televízió Roma Magazinjának szerkesztője, Mezei István, a Magyar Cigány Labdarúgó Válogatott létrehozója, továbbá az Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár munkaközössége, a Martenica Néptáncgyűttes és a komáromi Selye János Kollégium képviselője vehette át. A kormányfő elmondta: meg kell teremteni a kisebbségek parlamenti képviseletét, biztosítani kell, hogy a kisebbségi önkormányzatokba csak az adott népcsoporthoz tartozók juthassanak be. Az egyik legfontosabb társadalmi kérdésnek a romák beilleszkedésének támogatását nevezte.

A cigányság rossz szociális helyzetének egyik oka az iskoláztatási hátrányokban keresendő, míg az iskolai hátrányok azzal is magyarázhatók, hogy a roma gyerekek jelentős része egyáltalán nem, vagy csak csekély mértékben kap óvodai nevelést. A Delphoi Consulting tanácsadó és kutatócég kutatást készített a cigányok óvodai neveltetéséről. A felmérés szerint minél kisebb tanulólétszámú az óvoda, és minél kisebb településen található, annál inkább valószínű, hogy magas a roma gyerekek aránya. Azokon a településeken, ahol nem működik óvoda, az átlagosnál nagyobb számban élnek cigányok. A vizsgálat szerint, ha az óvoda férőhely-kapacitása nem teljesen kihasznált, akkor képes korai életkorban fogadni a roma gyerekeket. Ugyanez megfordítva: minél túlterheltebb egy óvoda, annál későbbi életkorban képes fogadni a cigányokat. Ebből következik, hogy a romák arányát az óvodák kapacitásának, a férőhelyek számának növelésével lehet elérni. A tan kötelezettségi kor végéig a roma fiataloknak csak kevesebb mint kétharmada végzi el az általános iskolát. A továbbtanulók elsősorban olyan szakmunkásképző intézményekben folytatják tanulmányaikat, amelyek nem nyújtanak versenyképes tudást. A magyarországi átlaghoz képest a romáknak csupán hatoda kerül érettségit adó szakképző intézményekbe, annak pedig, hogy egy cigány fiatal gimnáziumban folytassa tanulmányait, a nem cigányokhoz viszonyítva negyvenszer kisebb a valószínűsége.